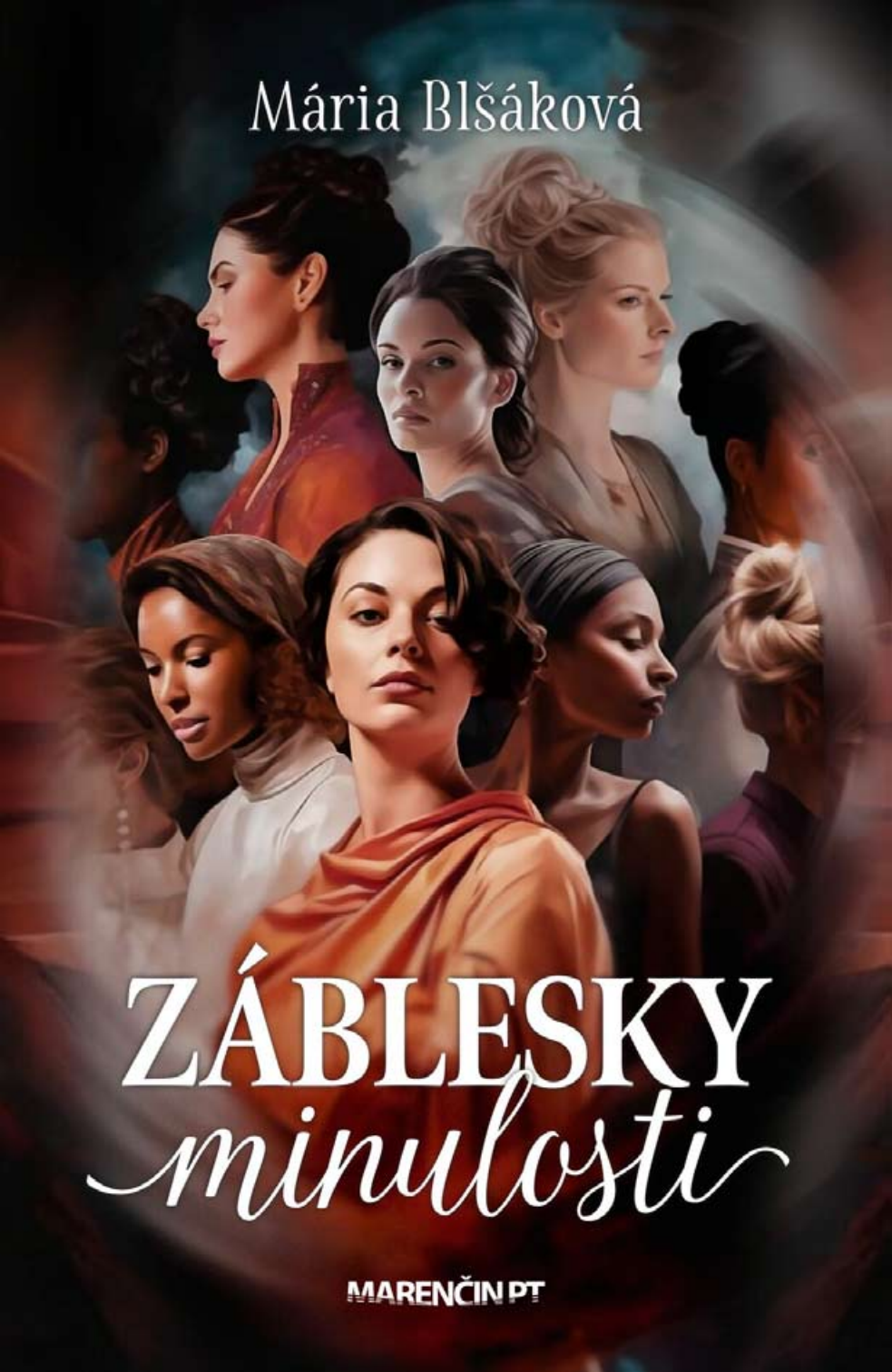

Mária Blšáková

ZÁBLESKY *minulosti*

MARENČIN PT

Mária Blšáková

ZÁBLESKY MINULOSTI

Jedna duša – šesť životov

MARENČIN PT

Copyright © Mária Blšáková, 2025
© Marenčin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2025
Jelenia 6, 811 05 Bratislava
marencin@marencin.sk www.marencin.sk
Cover © Marenčin Media
Layout © Marta Blehová
1073. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-1282-9 (viaz.)
ISBN 978-80-569-1283-6 (ePDF)
ISBN 978-80-569-1284-3 (ePub)

BERNADETTE

Kráľovské Uhorsko – 1733

(Maďarsko)

Privieram oči a tvár ponúkam posledným lúčom horiaceho slnka, ktoré sa už dotklo horizontu. Telom mi prebehne triaška. Nie od chladu, skôr od pocitu bezmocnosti, pretože už o pár týždňov sa táto takmer sloboda skončí a znovu sa ocitnem v zajatí múrov, s tými istými ľuďmi, s tými istými rituálmi, s tou istou bezmocnosťou. Slnko sa stráca fascinujúcou rýchlosťou. Táto časť dňa je magická. Vystieram boľavý chrbát a prstami si vkĺznem do vlasov, ktoré vnímam ako jedinú peknú vec, ktorou ma stvoriteľ obdaroval, no namiesto vďačnosti sa vo mne ozve vzdor. Načo mi sú, keď ich nepohladí milujúca ruka?

Od viníc ku mne dolieha spev. Znovu Határtalanság. Pres časom ma táto krásna pieseň o slobode, voľnosti, spolupatričnosti, bratstve a hodnotách našich predkov povznášala na duchu. Nôtila som si ju dookola. Vnímala som ju ako anjelské dielo, ktoré bolo na zem zoslané ako

posolstvo pre tápajúcich. Ako kompas ukazujúci správny smer každému, kto o to stojí. Znela mi v hlave večer čo večer pri zaspávaní. Teraz ju vnímam ako provokáciu, ba až výsmech.

„Slečna Bernadette, už sa vráťme. Je chladno a čoskoro bude tma. Ešte ochoriete a váš otec mi...”

Dvihnutím ruky ju zastavujem. Nechce sa mi počúvať imaginárne hrozby. Nič sa jej nestane. Jej úlohou bolo a je prebrať na svoje krehké plecia starostlivosť o mňa a vytvoriť dojem, že to on sa stará. To on mi chce to najlepšie. Natáčam hlavu k Ileana, ktorá má od rána do večera ustráchaný výraz. Ktovie, či sa o mňa naozaj bojí, alebo má strach o seba. O prácu u nás. O plácu, ktorá pomáha prežiť jej mnohopočetnej rodine. Priveľký náklad na jedno mladé dievča, ktoré je ešte stále dieťaťom. Napriek tomu, že má len o dva roky viac ako ja, cítim sa minimálne o dve desaťročia staršia. Určite preto, že ma osud okradol o čas bezstarostného dospievania a nanútil mi rovno toto starecké, nemohúce telo.

„Sotva by si všimol, keby som umrela,” zašomrem popod nos. „Ale rakvu by mi zariadil okázalú, nech ľudia vidia, že na mne nešetrí.”

Telo sa mi nebezpečne nakloní nabok a následne sa prehne dozadu. Hlava sa mi na tenkom krku pokýve. Ešte raz prejdem pohľadom po tmavnúcej stužke neďalekého lesa, po vinici, po trblietavej hladine rieky,

lemovanej stromami a pristavím sa na rozľahlej budove panstva v dialke, ktoré je majetkom šľachtica s nie príliš dobrou povestou, no s o to väčším vplyvom. Raz do roka tam neoficiálne hostia urodzenú spoločnosť, a z pocty, ktorá jej obyvateľom, správcovi i služobníctvu bola dopriata, potom žije celý rok.

„Už je tu panstvo z Viedne,“ povie Ileana, akoby mi čítala myšlienky. „Staršia zo slečien dnes precválala so sprievodom okolo rybníka.“

Zvedavosť mi hlavu vykrúca ponad plece. „Okolo rybníka? A ty ako vieš, že tade išli? Na rybník predsa od kaštieľa nedovidiť.“ Telo sa mi znovu nebezpečne zakýva. Chytám sa drevených opierok kresla s kolesami tak silno, až mi obeľujú hánky.

„Pokoje ma vyvrátiš do priekopy, len aby si sa vyhla odpovedi!“ poviem vyčítavo. Jej červenú tvár si viem živo predstaviť. Určite si bola popásť oči na mládencoch z vyhne, ktorí si tam chodia zaplávať. Obzvlášť na jednom, ktorý má telo ako grécky boh, napriek obrovskej popálenine na ramene. Raz sme ich pri prechádzke stretli. Kráčali polonahí, hlučne sa rozprávali a bezostyšne sa ovievali ľanovými košelami. Ich veselosť mi z neznámych príčin prišla taká neprístojná, akoby v kostole uršulínok tancovali čardáš. Ale zároveň to bolo vzrušujúce. Ich lesklé telá vyzerali, akoby ich niekto vytepal z kameňa. Otec pri zmienke o stretnutí s nimi takmer vyskočil

z kože. Nechápe, že jeho dokaličenej dcére nič nehrozí. Peniaze nemám a nemyslím si, že ktorýkoľvek mládenec sníva o mojom vienku.

„Spali ste. Len som sa bola na chvíľku prejsť,“ povie odovzdane, akoby sa priznala k hrdelnému zločinu.

„A dobre si spravila. Tvoj svet nesmiem byť iba ja a táto drevená opacha.“

Prstami sa mi zľahka dotkne ramena. Môžem si len domýšľať, čo sa jej preháňa v hlave. Nie sme si veľmi blízke, no napriek tomu je tu vždy, keď ju potrebujem. Stojí pri mne oveľa viac ako moja matka, ktorú zaujímajú len čačky, večierky, cirkevné spolky a garderóba. O otcovi nehovoriac. Rád vzbudzuje dojem, že bez neho ani slnko nevyjde, no pre svoju jedínú dcéru nemá ani minútu, počas ktorej by jej hľadel do očí, nie kamsi ponad plece. Len Ileana je vždy rovnako oddaná. Bez reptania či grímás splní každý môj vrtoch. Možno by som k nej mohla byť milšia a netrestať ju hraným povýšenectvom len zo závesty, že má zdravé telo a ja nie.

„Ako sa volá?“ rozhodnem sa ju trochu potrápiť. Zatláčím do vozíka ešte urputnejšie.

„Kto, slečna Bernadette?“

„No predsa... ten adonis, ktorý sa ti páči. A nevolaj ma Bernadette, stačí Berni! Aj slečnu vynechaj!“

Zaváha. Po chvíli zajachce, že sa volá Zoltán. Potvorka jedna, tak predsa vie. Musela sa s ním rozprávať. Alebo

že by našla odvahu vyzistiť jeho meno od niektovej zo služok?

„Počula som, ako naňho volali priatelia.“

Usmievam sa, no snažím sa znieť vecne. „A nemala si chuť tiež naňho zakričať?“

Viem si živo predstaviť, ako sa prikrčila i ako sa tvári. „To sa nepatrí, slečna.“

„Patrí, či nepatrí. Ženy by si rozhodne zaslúžili viac výsad. Určite by im to dodalo na hrdosti a sebavedomí.“

Som unavená. S približujúcim sa kaštieľom sa zo mňa vytráca i ten malý závan veselosti. Vlnenú šatku si pritláčam k hrudi. Pohľad na temné okno mojej priestrannej, no smutnej izby ma zahaľuje do smútku. Desať jarí, desať liet, desať jeseň a deväť zím som jej väzňom. Vraj mi chcel dopriať ten najkrajší výhľad na svet, ktorý sa dá vidieť len z konského chrbta. A dal mi ten najhorší. Z pohyblivého kresla pre kaliky. Nedá sa spočítať, koľkokrát som zapochybovala o otcových pohnútkach naučiť ma v šiestich rokoch jazdiť na koni, napriek môjmu enormnému strachu z obrovských erdžiacich zvierat. Naozaj mi chcel dopriať výhľad, alebo si chcel vykompenzovať, že mu Boh nepožehnal syna a trochu ma naň pretvoriť? Prečo má vlastne mužský potomok oveľa väčšiu hodnotu ako ženský? Veď, ak by nie úrodného lona ženy, nik z mužov by na svete nebol.

Na štrkovej ceste mi zacvakajú zuby. Matka ma nazý-

va mudrlantkou. Opakuje, že dievčaťu toľko premýšľania nepristane. Uznávam, že stužky, čipka či brokát sú pre oko efektnejšie ako premýšľajúca hlava.

*

„Najedz sa so mnou,“ prekvapím Ileanu po očistných úkonoch, ktoré jej vonkoncom nezávidím.

„Ja...”

Priam vidím, ako sa jej to v hlave melie. Vyhovorí sa, alebo povie, že sa to nehodí? Hľadá na svoje prepletené prsty tak sústredene, akoby až teraz zistila, že ich je desať.

„Rada by som, ale bola som oboznámená, čo je mojimi povinnosťami.”

V skutku diplomatická odpoveď.

„Znamená to, že by si sa so mnou navečerala, len keby ti to niekto prikázal?”

Splašene dvíha hlavu. „To nie, slečna. Ja len... že viem, aké miesto mi v tomto dome prináleží, a nechcem sa vystaviť hnevu vášho otca.”

Vystieram ku nej ruku. „Takže, môžeš ma zbaviť špiny, môžeš sa postarať o moje vlasy i o oblečenie, môžeš ma uložiť do postele, ale nemôžeš sa so mnou najesť?”

Ileana prikývne. Znovu ma prekvapuje jej pravdivosť. Je mojou pravou i ľavou rukou a oboma nohami už takmer dva roky, no ani raz som ju neprichytila

pri nepravde. Premeriam si ju od hlavy až po chodidlá a prstom zamierim k stoličke pod oknom.

„Tak si ku mne aspoň prisadni.“

Berie masívnu stoličku s vyrezávaným operadlom a kladie ju možno dva metre odo mňa. Jej prehnaná úctivosť je celkom zábavná. Správa sa, akoby pracovala pre rodinu miestodržiteľa či habsburského cisára. Modrá naberaná sukňa na nej visí. Šnúрку, navlečenú vo výstrihu jednoduchej bielej blúzy, má utiahnutú a zaviazanú takmer pod bradou. Keď sa posadí, zahľadím sa jej priamo do očí.

„Môžem sa ťa na niečo spýtať?“

Ruky si zloží do lona a prikývne.

„Prekvapuje ma, že si popri svojej plachosti taká priama. Zaujímalo by ma, či si už niekedy niekoho oklamala, alebo vyriekla nepravdu.“

Čakám, že sa bude ošívať, no Ileana rázne a rozhodne pokrúti hlavou. „Nie, nikdy, slečna Bernadette.“

Pousmejem sa. „Ale no!“ Púšťam sa do jedla. „Každý občas klame, veď o nič nejde. Malá lož je predsa súčasťou života. Učiteľ Nádaši tvrdí, že nepravda nemusí byť výsledkom zlého úmyslu, len taktikou na dosiahnutie nejakého cieľa. V politike sa to deje neustále. Vo vzťahoch ešte viac.“ Zapletený hrubý vrkoč si prehodím dozadu a vybavím si štyri masťné vlasy starca, ktorý sa

dvakrát do týždňa snaží vstúpiť mi vedomosti, ktoré nazýva všeobecným prehľadom.

„Neverím, že si si v detstve nevymýšľala, neprekrúcala veci či nevyhovárala sa na súrodencov.“ Žmurknem na ňu, no Ileana opäť pokrúti hlavou.

„Nič také, slečna. Moja babka mi už v rannom detstve vstepovala, že každá lož ma vždy dobehne. Verím tomu. Verím, že každý čin má svoj dôsledok, a ja nechcem riskovať, že...“

Prekvapene sa k nej nakloním. „Čo nechceš riskovať?“

Sotva počuteľne šepne, že následky. Nerozumiem jej. Bojí sa trestu či niečieho hnevu? Alebo chce za každú cenu konať správne, aby neskončila v pekle? Ileana si sťažka povzdychne. Určite ľutuje, že sa mnou nechala vmanévrovať do tejto debaty.

„Nebojím sa pekla, slečna. Skôr toho, že svojím konaním ovplyvním životy iných i... tie svoje.“ Zvráští čelo a zavrtí sa na stoličke.

„I tie svoje?“ nakláňam sa ešte viac. „Hádam len nechceš povedať, že patíš k tým, ktorí veria na ďalšie životy s tou istou dušou? Myslela som, že si kresťanka. Ježiši, prestaň sa krútiť a tváriť, že ideš na popravu. Len sa pýtam. Tvoja viera je tvoja vec. Ak ťa to upokojí, ubezpečujem ťa, že nič, čo povieš, neprejde za múry tejto izby, ale za seba ti poviem, že keď pochopíš, že

je život konečný, nebudeš z neho chcieť premárniť ani chvíľu.“

Vyslovené nahlas sa mi to už také múdre nezdá. Sama svoj život márnim a prežívam zo dňa na deň, tak, akoby som mala v zálohe ďalší. Pomaly si ju premeriam. Sedí tu pokojne a vyrovnané, tak, akoby si bola istá svojou pravdou, no zároveň vedela, že je zbytočné mi ju predostierať. Človek je zvláštny tvor, zatvrdený v svojich presvedčeniach, pýta sa, no zväčša ho odpoveď nezaujíma. Presvedčenie iných mu slúži len na porovnanie so svojou pravdou pravdúcou. Mudrlantka! ozve sa mi v hlave mamin hlas a vracia ma späť k Ileanne.

„Naozaj veríš, že sa znovu narodíš?“

Prikývne. Dlaňami si prejdem po stehnách. Na tvár jej sadá druh úsmevu, ktorý som ešte nevidela. Napadne mi, aké by bolo úžasné, keby som tomu verila i ja. Prach si a na prach sa obrátiš, vybavajú sa mi slová duchovného, znejúce nad rakvou strýka. Nebol by život znesiteľnejší, keby sme na jeho konci mali istotu, že bude ďalší? Alebo aspoň nádej?

„Ak je duša nehmotná, môže byť i nesmrteľná?“ Zamyslím sa... skôr pre seba. „A...“ v náhlom popude dvíham hlavu, „...ak by si mala pravdu a naše duše by putovali z tela do tela, prečo si z iných životov nič nepamätáme?“

Ak by stál niekto za dverami, neuveril by, že sa tu rozprávajú dve dievčatá a nie fúzatí starí filozofi. Z Ileany konečne opadne ostražitosť.

„Ale pamätáme, len naše spomienky nevieme zatriediť. Niekedy k nám prichádzajú v opakujúcom sa sne, inokedy ako nástojčivé presvedčenie, že sme niektorú chvíľu už zažili, alebo urobíme nezvyčajné gesto, ktoré nám je zrazu dôverne známe. Ved', prečo by nám dal stvoriteľ taký krátky život a nedal nám možnosť poučiť sa z chýb?“

Prižmúrim oči a vybavím si prudké schody.

„Občas...“ spustím zadumano, „teda, dosť často, sa mi sníva jeden sen. Vystupujem v ňom po schodoch. Okolo schodiska sú namiesto stien oblaky a namiesto dverí na jeho konci je slnečná obloha. Dievča, ktoré po schodoch vystupuje, má kratšie vlasy ako ja a inú postavu, ale na chodidlách chlad schodov cítim ja.“ Dlaňami si prejdem po ramenách, na ktorých mi naskočili zimomriavky. Ileana vstáva, prináša vlnenú deku a prehadzuje mi ju cez plecia.

„A tvoji rodičia...“

Hlavou zakrúti skôr, ako dokončím. „Rodičia sú ortodoxní kresťania, ktorí sa striktne pridŕžavajú Svätého písma. To starká, ktorú si starý otec priviedol z Indie, mi povedala o tomto. Našťastie žijeme v pokrokovej dobe a za iný svetonázor sa už neupaľuje, ale aj tak si svoje

presvedčenie nechávam pre seba. Moja viera v Boha tým nestratila na sile.“

*

Rozhovor s Ileanou mi opakovane víril v hlave značnú časť noci, a tak nečudo, že sa ráno preberám až na tretí pokus. Moja verná spoločníčka na toaletný stolík kladie lavór s horúcou vodou. Do uší mi prenikne ruch z dvora.

„Je mi ľúto, slečna, ale musím byť neoblomná. Musíte vstať. Doktor Sárkány pije už druhú šálku kávy a jeho syn má naponáhlo.“

„Veď dobre, dobre.“ Zažmúrim. „Ale najprv mi povedz, ako mám vstať. Potom už doktora potrebovať nebudeme.“ Žmurknem na ňu. Ileana očervenie. Na čelo postele ukladá čisté šatstvo. „Vlastne, nepotrebujeme ho ani teraz. Na nohy mi nepomôže a ucho na hrud' môže pritlačiť i svojej manželke. Vravela si, že je tu so synom? Žeby k nám prišli na pytačky?“

Kútikmi úst jej zašklbe. „Isto vám povedia. Váš otec vyzerá dosť nervózne.“

„No vidíš. A ovocia jeho nevôle sa za teba ujde mne.“

Horúcim mokrým uterákom mi prechádza po tvári.

„Ako to myslíte, slečna Bernadette?“ Jej ruky pracujú ako dobre namastená mašina.

„Nerob sa, že nevieš. A kto mi dal včera nádej, že sa raz dočkám iného tela?“

Ukazovák si vystrašene pritisne k ústam. Upokojujem

ju, že len žartujem. Pravdou je, že náš rozhovor ma rozrušil natoľko, že sa mi spánok oblúkom vyhol, ale neboli to trudné myšlienky, skôr naopak. Netuším, či je táto ideológia postavená na pravdivom základe, alebo s ňou prišiel niekto kritický voči tradičnému náboženstvu, ale fascinuje ma predstava, že by to tak bolo. Ruky jej obtáčam okolo krku. Premiestňuje ma do kresla. Dnes sa ma nespýtala na šaty. Vybrala mi jedny z najkrajších. Berie do ruky hrebeň a opatrne mi rozčesáva vlasy, ktoré by pokryli i niekoľko hláv.

„Dúfam, že mladšia verzia šarkana vyzerá lepšie ako staršia.“ Usmejem sa. Nakláňa sa mi k uchu.

„Nechajte sa prekvapiť. Z toho, čo som počula, má ambulanciu v meste a od otca sa líši tým, že jeho klientelu tvorí nemajetné obyvateľstvo.“

Prekvapí ma to. „Tak čo robí tu? Ušiel mi otcov úpadok?“

Ileana si dáva ruku cez ústa. Napriek stresu je dnes oveľa uvoľnenejšia ako inokedy.

„Skôr si myslím, že doktor Sárkány odchádza do dôchodku a svoju zámožnejšiu klientelu chce nanútiť synovi.“ Znovu sa zatvára ustrašene. Možno je pri jej pravdovravnosti málovravnosť nevyhnutná.

„Ktovie, ako to je. Nepotrebujem ani jedného, ale doprajme im zárobok. Poďme!“

Ileana ma tlačí do haly. Kolieska náš príchod ohlasujú

škripotom. V kreslách oproti kozubu sedia dvaja muži. Bez pozornosti jedného by som sa zaobišla. Pozornosť druhého by som zaplatila krvou, no on to nevidí. Pri okne stojí muž štihlej postavy. Havranie vlasy sa mu lesknú, akoby si ich natrel slaninou. Vzpriamený postoj a ruky zopäté za chrbtom naznačujú hrdosť a sebavedomie. Môj pozdrav ho otáča tvárou ku mne.

Dozvedám sa, že bol Ileanin predpoklad správny. Starý pán sa porúča a ponúka za seba náhradu. Síce rovnako nepotrebnú, zato oveľa šarmantnejšiu. Nik sa ma na nič nepýta, len oznamujú. Jánoš Sárkány sa skláňa k mojej podávanej ruke, ale dotýka sa jej len symbolicky. Jeho prsty prekvapivo zovrú moje rameno.

„Zdá sa, že nemáte žiadne svalstvo. Cvičíte?“ Vonia dezinfekciou a klinčekmi. Zvláštna, no celkom príjemná kombinácia.

Pohľadom zaletím k otcovi, no ten si naďalej plní fajku.

„Samozrejme. Každé ráno behám okolo rieky, poobede šermujem, večer sa učím tancovať menuet.“

Na niekoho, kto sa venuje chudobným, vyzerá príliš škrobene a vďaka chladnému prístupu ubúda i z jeho šarmu. Chytá ma za bradu a pozerá mi do očí. Myslela som, že tak reaguje na moju iróniu, no János skúma moje bielka. Asi v nich hľadá žltka.

„Mám vyceriť zuby?“ Prehliada moju iróniu.

„Zdá sa, že ste chudokrvná. Budem vás musieť vyšet-
riť, ale dnes som v časovej tiesni a už som mal byť inde.
Môžeme sa dohodnúť na piatok o ôsmej ráno. Vyhovuje
vám to?“

Ak sa nemýlim, práve mi určil pravidlá. O nutnosti
doktora, ktorý sa dvakrát do mesiaca tvári, že mu zále-
ží na mojom zdraví, si myslím svoje. Oveľa viac by mi
pomohlo, keby otec doplnil knižnicu, alebo zjednodušil
prístup do kaštiela, či zveľadil záhradu, ale v mnohom
sa musím podriaďovať. Vlastne... takmer vo všetkom, iba
myšlienky môžem mať svoje.

„Dobre, pán doktor. Poviem kohútovi, nech kikiríka
hlasnejšie. Bolo mi potešením. Teraz ma ospravedlňte.
Musím sa najesť.“

Zbytočná zástupná vzbura voči otcovi. I Jánoš je tu
kvôli tomu svojmu. Splodili potomstvo, aby mali koho
dirigovať. Kývnem na Ileanu. Poslušne ma tlačí do
kuchyne, kde raňajkujem zriedka, ale chcem sa stratiť
z dohľadu čo najskôr.

*

„Zasa spievajú. Musí byť krásne oberať vinnú révu
takto pospolu, a v jednom kuse spievať. Hneď by som sa
k nim pridala.“ Polohlasne si začnem pospevovať pieseň,
ktorá mi pred časom nahradila modlitbu. Vzduch vonia
mokrou trávou a vrbami. Ľahký vetrík sa mi pohráva
s neposlušnými kučerami okolo tváre. Štekľí to. Ileana

ma tlačí po najnebezpečnejšom úseku, kde rieka preteká len pár metrov pod rozmrveným okrajom cesty. Výhľad zo zrázu na rozbúrenú hladinu, ktorú má na rováši nočná búrka, ma doslova fascinuje. Posunkom ruky ju nabádam, nech ide bližšie k okraju. V lete sa tu kvôli bezpečiu bude stavať múr. Škoda. Prídem i o tento malý kúsok vzrušenia.

„Atila z kuchyne tvrdí, že nespievajú od radosti. Majú to prikázané.“

Hlavu otáčam ponad plece. „Ale no! Kto by už také niečo prikázal? Aký by mal dôvod? Iba ak na plašenie vtáctva, aby neozobávalo bobule. Ale vtáky by sa pri toľkom pohybe isto neodvážili, aj keby zbierači pracovali potichu.“

„Nielen vtáky rady hrozno,“ ozve sa mi spoza chrbta. „S plnými ústami sa spievať nedá.“

„Chceš povedať, že...?“ v žalúdku ucítim tlak prenesenej hanby. Za nás, majetnejších, ktorí sa trasieme, že z nášho bohatstva ubudne dáka omrvinka.

„Vieš ty čo? Poďme dnes radšej k lesu. Viem, že je cesta náročnejšia, ale chcem vidieť niečo iné ako vinice a rieku.“

O niekoľko desiatok metrov ďalej odbočujeme zo štrkovej cesty na prašnú, dnes blatistú. Je plná výmlov. Ťažké povozy v nej zanechali hlboké brázdy a vody

zlievajúce sa po búrkach z kopca ju ešte viac skaličili. Ileanin dych oťažie. Vo chvíli, keď ju chcem omilostiť a navrhnuť, aby sme sa vrátili, doľahne k nám nabaľujúci sa zvuk cválajúcich koní a pokriky ich jazdcov. Neznám kone. V ich blízkosti ma chytá panika. Chúlím sa na stranu a rukami si prikrývam hlavu. Vozík sa nebezpečne nakloní, až kým ho nezastaví udupaná mokrá zem s bodľáčim a napolo uschnutou trávou, ktoré ju lemujú. V ramene a na líci ucítim bolesť. Ileana sa ku mne skláňa s neskrývanou hrôzou. Dupot kopýt ustáva, no vzrušená vrava nie. Obkolesuje nás niekoľko mužov. Jeden z nich dvíha môj nemotorný dopravný prostriedok, ďalší dvaja ma naň opatrne vysádzajú. Cítim také veľké poníženie, akoby ma videli pri vykonávaní najintímnejších potrieb. Šaty mám od blata, ľavé rameno a predlaktie tiež. O niekoľko metrov ďalej, v sedle vysokého hnedáka vzpriamene sedí dievča. Keby nie klobúka vyzdobeného stuhami a naberanej sukne, vyzerala by ako vojak. Hnedý vyšívany kabátec jej obopína štíhly driek. Svižne zoskakuje na zem.

Na prameni, ktorý sa mi uvoľnil z vrkoča, mi visí mokré steblo trávy. Trasúcimi prstami sa ho zbavujem. Viem, kto predou mnou stojí a uvedomujem si i, že napriek môjmu pohrdaniu panstvom, ktoré sa často správa, akoby vládlo dokonca i Bohu, by to chcelo preukázať aspoň formálnu úctivosť, no v špinavom šatstve a s roz-

traseným účesom to ide ťažko. Blondínka s anjelskými kučerami mi podáva vreckovku. Ileana sa so sklonenou hlavou ospravedľňuje. Za čo? Že sme sa v tom istom čase vyskytli na tej istej ceste?

„Ste v poriadku?“

Neochotne prikývnem. Nech si pokojne myslí, že som ku všetkému ešte i nemá.

„Vyzeralo to hrozivo.“ Prstom si ukáže na líce. Urodzenú vreckovku, ktorú by si iní vystavili vo vitríne a zapálili pri nej sviečky, si prikladám k tvári. Na bielej látke s vyšitým monogramom sa objavuje krvavý fľak.

„Ja som...“

„Viem, kto ste,“ dovoľím si ju prerušiť. „Raz do roka sme na pár týždňov susedia.“ Hlavou pohodím ku kaštieľu. „Volám sa Bernadette a toto je...“ na chvíľu zaváham, potom dodám, že moja priateľka a spoločníčka Ileana. Musím uznať, že mladá dáma, ktorá sa nám predstaví ako Amália, má očarujúci úsmev. Vraví, že napriek neradosným okolnostiam je rada, že spoznáva niekoho nového vo svojom veku. Susedné panstvo má totiž zväčša staršie osadenstvo. Pýta sa, či nepotrebuje pomoc. Keď pokrútim hlavou, prekvapí nás pozvaním na čaj. Jej pozvanie ma natoľko vyvádza z miery, že prikývnem.

„Čo tak zajtra o štvrtnej?“ Všetko sa deje tak rýchlo. Mládenec v smiešnom kabátci jej pomáha do sedla a chvíľu na to po nich niet ani stopy. Len skrvavená vrec-

kovka pripomína, že sa mi celá tá trápna nehoda, ani prekvapivé stretnutie nesnívalo.

„Prečo Amália?“ ozve sa Ileana zadumano.

„Má veľa mien. Ktovie, možno, že každé prislúcha k inej nálade.“

Domov sa vraciame v tichosti. O našom stretnutí nepadne už ani slovo. Až ráno informujem matku a tá okamžite robí prievan v presvedčení, že sa pozvanie vzťahuje i na ňu a na otca. S dobre schovaným potešením ju vyvádzam z omylu. Hystericky sa rozkričí, že sa ich jediná dcéra nemôže trmácať na takú dôležitú schôdzku v drevenej opache na kolieskach so slúžkou za chrbtom. Pozorujem Ileanu, ktorá pomáha odpratávať zo stola. Na tvári sa jej nepohne ani brva. Po príchode poslíčka s odkazom, že pred štvrtou po nás príde koč, matkino podráždenie zhustne ešte viac.

*

„Trochu viac zakloňte hlavu.“

Snažím sa o to tak, až mi zachrapští v chrbtici. Jarček teplej vody mi steká cez krk pod košielku a skôr, ako vsiakne do látky, ma poštekľí na chrbte. Ileana hrnčekom opakovane načiera do nádoby s vodou. Napäto očakávam ďalšieho zblúdilca, ktorý mi pripomenie, že nemám celé telo meravé. Márne. Privieram oči a nechám sa unášať predstavami dnešného popoludnia, zatiaľ čo mi Ileana balí vlasy do uteráka a jemne ich trie.

„Tešíš sa?“

„Skôr sa obávam,“ odpovie po krátkom zaváhaní. „Bojím sa, že na niečo nezareagujem správne a nechtiac vás tak znemožním. Možno ste nemali...“

„Čo som nemala?“

Rozpačito si odkašle. „Nechcem spochybňovať vaše rozhodnutia, ale možno ste ma nemali predstaviť ako svoju priateľku. Takto na mňa budú... kladené oveľa väčšie nároky.“

Chvíľu si jej slová premieľam v hlave. Ileana má pravdu. Niektoré veci potrebujú upratať a treba to spraviť ešte pred návštevou. Beriem jej z ruky kefu na vlasy a ukazujem, nech si sadne oproti. Poslušne si sadá.

„Zaujímalo by ma, moja milá, čo si o mne myslíš? Rada by som, keby si ostala priama a nebála sa povedať i niečo nelichotivé.“

Nadvihuje obočie v prekvapenom geste, potom sa zamyslí. „Ste...“ krátko si odkašle, „tvrdohlavá, vzdorovitá, no i romantická a citlivá. Pôsobíte krehko, ale zároveň i silno. Nebedákate nad osudom, ale vo vnútri vás to určite trápi. A ešte... na svoj vek ste nezvyčajne múdra.“

Rozosmejem sa na celú izbu. „Ženy dnes musia byť múdre, aby ich nezadusila mužská nadutosť. A... povedz, chcela by si takú priateľku?“

Nechápe. Chytám ju za ruku. „Si mojím najbližším človekom, mojou istotou. Už chýba len jediný. Tak ako?“

Si pripravená vraviť mi Berni a tykať mi? Ubezpečujem ťa, že nejde o divadlo, ktoré dnes odohráme a zajtra sa vrátíme do starých koľají.”

Oči sa jej zväčšujú ešte viac. „Ale to nejde, slečna. Viete si predstaviť, ako by reagovali vaši rodičia?”

„Samozrejme, že si to viem predstaviť. Matka ťa okamžite vyhodí a bude sa tešiť, že mi môže byť na pomoci pri všetkých činnostiach, ktoré vykonávaš ty. A otec? Ten so mnou začne chodiť na prechádzky. Budeme spolu viesť siahodlhé rozhovory o láske, politike, o poézii, či o histórii.“ Pousmejem sa. „Nič sa ti nestane, Ileana. Sú radi, že ma upratali a že sa mi nemusia venovať. Takže?”

Vnútrajšok líca si zovrie zubami. Plecia sa jej bezradne nadvihnú.

„Skús to!“ Vystriem ku nej ruku. „Som Berni a ty?”

Opatrne mi ju zovrie v studenej dlani. „Som Ileana. Pre... hm... priateľov Ila.”

„Teší ma, Ila. A teraz mi povedz, či to bolelo.”

Čelo sa jej pokrčí. „Teraz nie, ale neskôr určite bude.”

Chlácholivo ju pošúcham po chrbte ruky. „Ktovie, možno v niektorom z ďalších životov budeš ty kráľovnou a ja tvojím čističom topánok.” Pousmejem sa, no potom zvažniem. „Je chybou, že sa hodnota človeka meria urodzenosťou, titulom a majetkom, nie láskavým srdcom a múdrou hlavou. Verím, že raz sa to zmení.”

Nie len Ila mala z nadchádzajúcej návštevy strach. I ja som mala obavy, najmä z cesty. Navyše, skutočnosť, že navštívime grófstvo, ktorého pán má povesť tvrdého, povýšeneckého človeka, zato až otrocky verného lokaja Viedne, vo mne ešte väčšmi umocnila ostražitosť. Verím však, že v čase, keď krajina prechádza obrovskými zmenami, sa neodváži prejaviť akúkoľvek nevôľu. Najmä, keď si našu prítomnosť vyžiadala jeho urodzená návšteva. Napriek tomu si uvedomujem, že nás čaká niečo, čo väčšina ľudí nezažije.

*

Pár silných rúk ma prekladá z koča do pohyblivého kresla s takou ľahkosťou, akoby som bola handrovou bábkou. Neodolám a na chvíľu si predstavím, že ma v náručí drží môj vysnívaný muž. V duchu sa trpkoposmejem. Fúzatý chlap v livreji, ktorú mu určite vyprali v horúcej vode, je starší ako môj otec, no určite by ma nechcel ani on. Ila si uhládza šaty, jedny z mojich najlepších, a navigovaná majordómom ma tlačí do záhrady. Záhony plné ruží, pomedzi ktoré sa po štrkových chodníkoch prechádza pár štebotajúcich dám, majú rôzne farby, rôzne vône, no spolu sa zlievajú do omamnej esencie. Jesenné slnko hreje tak intenzívne, akoby dostalo príkaz. Prechádzame okolo fontány s bacuľatými anjelmi a odbočujeme k altánku, z jednej strany obklo-

penému vysokými brezami a z druhej malým jazierkom. Musím uznať, že je tu čarovne.

„Srdečne vás vítam,“ ozve sa od stojana, na ktorom je položené plátno v ráme. Amália si odväzuje zásteru a vykročí nám oproti. V modrobielych brokátových šatách pôsobí zvlášť. Tak akosi škrobene a podstatne staršie. Kývne na kohosi za mojím chrbtom.

„Ak dovoľíte, tu vám bude pohodlnejšie.“ Fúzač, ktorý sa už s váhou môjho tela zoznámil, ma znovu dvíha a premiestňuje do čalúneného kresla. Amália si sadá oproti a rukou ponúkne lle miesto. Povzbudzujúco sa na ňu usmejem.

„Maľujete?“ Bradou pokyniem k stojanu.

„Menej, ako sa mi žiada, a horšie, ako by som chcela, ale veľmi rada. Keď mi to pôjde lepšie, namaľujem samu seba, aby som nedopadla ako iné dámy monarchie, ktoré sú na obrazoch vypodobené ako vypasené moriaky.“

Prekvapí ma môj smiech, ktorý mi vyvrie až kdesi z hĺbky hrude a nie a nie utíchnuť.

„Možno je nadváha na obrazoch znak prepychu a prosperity.“

„Možno, ale rozhodne to neodzrkadľuje skutočnosť. Viem si predstaviť, ako budú ľudia o pár storočí zalamovať rukami nad tým, aké strašidlá tu pred nimi žili a ovplyvňovali dejiny.“

Obavy miznú a nahrádza ich uvoľnenie. Ved' i ona je

človekom z mäsa a kostí ako my. „Páči sa mi, že máte zmysel pre humor. Je to rodinná črta, alebo pud sebazáchovy?“

Ila sa tvári, že pozoruje jazierko, ale jej nadskakujúce ramená prezrádzajú, že sa zabáva.

„Jezuiti, ktorí sa mi starajú o vzdelanie a rozvoj mojej duše, považujú smiech za hriešny, ba až primitívny druh zábavy. Rodičovský smiech som počula naposledy ako malé dieťa. Teraz ho začujem len občas, z matkinej izby. Keď je sama.“ Prstom namieri k môjmu kreslu, stojacemu obďaleč. „Smiem sa spýtať? Stalo sa niečo, alebo ste sa tak narodili?“

Priamouťou mi pripomína Ileanu, i keď Ila svoju odvalu balí do bázne.

„V šiestich rokoch som spadla z koňa a zlomila si chrbticu,“ vravím rovnako otvorene, bez štipky sebaľútoosti. V tvári sa jej objaví súcit, ktorý tam našťastie zotrvá len chvíľu.

„To mi je ľúto, Bernadette. Mimochodom, už vám niekto povedal, že máte krásne vlasy? Najkrajšie, aké som kedy videla. Vyzerajú ako konská hriva. Mohla by som si vás načrtnúť? Ak sa mi obrázok podarí, venujem vám ho.“

Nerozumiem láskavosti, ktorou nás zahŕňa. Dúfam, že neplynie len zo súcitu. Debata, ktorá bola zo začiatku ostrážitá, naberie celkom iný spád. Amália nám rozprá-

va, ako sa učila po španielsky, vrátane fatálnych chýb. Neupozorňujem, že i v maďarčine má medzery. Ale inak je prekvapujúco priateľská, milá a vtipná. Môj obdiv ku nej každou minútou narastá. Preberáme krásy tunajšieho okolia. Ila rozpráva o našich potulkách, o jeleňoch, o rieke, ktorú pozorujeme pri západe slnka, i o rybníku, len Zoltána pravdaže vynechá. O niečo neskôr sa k nám pridáva Amáliina mladšia sestra. Chrúmeme sušienky, popíjame jazmínový čaj, načúvame spevu, ktorý znie z viníc. A známa pieseň napodiv znovu získava na čare.

„Raz, keď budem mať tú moc, urobím všetko pre to, aby sa ľudia viac tešili zo života, deti sa viac vzdelávali a snúbenci sa brali z lásky,“ prehlási Amália vážnym hlasom a Ila sa zavrtí na stoličke.

„Vo vašich kruhoch je veľa manželstiev dopredu dohodnutých, tak to bude ťažká úloha.“ Jej odvaha ma prekvapí, no Amália naďalej nevzrušene behá uhlíkom po papieri.

„Ťažká určite, ale nie nemožná. Neviem si predstaviť, že by som žila v manželskom zväzku s niekým, koho nemilujem. Som si istá, že sa vydám z lásky a budem mať mnoho detí.“

Prajem jej to, aj keď pravdepodobnosť, že sa jej sen vyplní, je asi taká veľká, ako to, že sa raz postavím na nohy.

*

„Vystrite pred seba ruky, ohnite ich v lakťoch, lakte pritlačte k sebe, päste dvihnite ku kľúčnym kostiam a predkloňte sa čo najviac.“

Polonahá, so zimomriavkami na pokožke, poslušne počúvne, nech to mám čo najskôr za sebou. Jánoš mi prstami prechádza po chrbtici. Som si istá, že z ochrnutých nôh sa mi všetky citlivé miesta presťahovali na chrbát a spôsobujú mi muky, ktoré sú desivo vzrušujúce. Už viem, že nebudem mať muža, ani deti, dokonca ani milenca, ale možno by mi stačilo, keby ma niekto hladil po chrbte. V duchu sa pousmejem. Keby Jánoš vedel, čo mi spôsobujú jeho dotyky, isto by utekal kade ľahšie. Alebo by si od otca zapýtal dvojnásobok.

„Máte krivú chrbticu, ktorá nemá svalovú oporu.“

„Och...“ teatrálne si povzdychnem, „znamená to, že už sa nebudem môcť venovať baletu?“

Skôr, ako si s hrmotom pritiahne stoličku a sadne si oproti, prehadzuje mi cez plecia vlnenú prikrývku.

„Iránia je lepšia ako sebaľútosť, no ešte lepšie by bolo, keby ste prekonalí lenivosť a niečo pre seba urobili. Pomohli by ste nie len svojmu telu, ale i svojej opatrovateľke.“

Vystieram sa a prikrývku si priťahujem na prsia.

„Veď... dobre, no. Povedzte, ako na to a ja sľubujem, že sa pokúsím.“ Tvári sa tak sústredene, že neodolám. „Budú lepšie drepy alebo výskoky?“

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Záblesky minulosti***.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.